

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Papperslösa barn i den svenska skolan

Jadranka Vlahov

LAU370

Handledare: Ivar Armini

Examinator: Biörn Hasselgren

Rapportnummer: HT09-2611-034

Abstrakt

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Papperslösa barn i den svenska skolan

Författare: Jadranka Vlahov

Termin och år: Hötterminen 2009

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Ivar Armini

Examinator: Biörn Hasselgren

Rapportnummer: HT09-2611-034

Nyckelord: Papperslösa barn, barnkonventionen, svensk lagstiftning.

Sammanfattning: I denna studie ger jag dig som läsare möjlighet att ta del av mitt arbete om papperslösa barns rätt till utbildning.

Syfte: Syftet med denna studie är att undersöka hur de svenska skolorna förhåller sig till papperslösa barn och vilka konventionsrättigheter dessa barn faktiskt har.

Huvudfråga: Vilka rättigheter till skolgång/undervisning har de papperslösa barnen i Sverige?
- såväl i förhållande till svensk lagstiftning som FN:s barnkonvention?

Metod och material: Jag har valt att samla material i form av tidigare forskning, litteratur och intervjuer. Jag har valt att fokusera på valda delar av konventionen om mänskliga rättigheter, barnkonventionen och Sveriges grundlag. Jag har även valt att titta närmare på utlänningslagen, utlänningsförordningen, socialtjänstlagen och läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94 och diskutera detta med utgångspunkt i svaren jag fått från intervjuerna jag genomfört – då jag anser mina intervjufrågor, och därmed också svaren, relevanta för studien.

Resultat: Mitt resultat visar att nyckeln till det svenska samhället är det svenska personnumret. Detta gör att de som står papperslösa också står utanför all offentlig service, såsom skola, sjukvård osv. Men än dock är det viktigt att understryka att en människas etiska värderingar kan vara av stor relevans när det gäller mottagandet av papperslösa barn i den svenska skolan.

Betydelse för läraryrket: I konventionen om barnens rättigheter står det att *alla barn har rätt till utbildning* - har de papperslösa barnen i Sverige det? Föreliggande studie kan ge ökad kunskap om hur man som skola och enskild lärare bör förhålla sig till de papperslösa barnen och deras egentliga rättigheter.

Förord

Mitt val av ämne grundar sig i en tanke jag länge haft om de papperslösas rätt till utbildning. De papperslösa barnen lever under ett ständigt hot då de inte vet om de får stanna i landet eller om de kommer att avvisas/utvisas från landet. Som det ser ut nu så har de papperslösa barnen ingen trygghet - ingen att vända sig till.

Även om frågan om papperslösa barn i skolorna på många sätt är en etisk och moralisk betungande fråga – på gott och ont - så menar jag att det även är en väldigt viktig fråga i dagens samhälle. I framtiden kommer det förmodligen komma allt fler papperslösa barn som söker sig till de svenska skolorna och då gäller det att lärar- och skolkollegiet vet vad det är som gäller i frågor om t.ex. barnens rättigheter, anmälnings- och underättelseplikten.

Fastän lagar och regler ofta är utformade med ett visst tolkningsutrymme så borde skolorna ändå bli bättre på att inte tolka *fel* när de läser konventionen om barns rättigheter. Det bör i min mening forskas mer kring ämnet och förhoppningsvis kommer du som läsare - efter mitt resultat - få dig en ordentlig tankeställare.

Innehållsförteckning

Abstrakt	I
Förord	II
Innehållsförteckning	III
Definition av papperslösa barn	6
Definition av etik	6
1. Inledning	7
1.1 Problemområde	7
1.2 Syfte och frågeställningar	8
2. Litteraturgenomgång	9
2.1 Mänskliga rättigheters framväxt	9
2.2 Barnkonventionen	10
2.3 Vad innebär det att vara asylsökande?	11
2.4 Vad innebär det att vara papperslös?	12
2.5 I vilken mån omfattas asylsökande och papperslösa av den svenska skolplikten?	12
2.6 Vad säger då den svenska lagen?	12
2.7 Vad säger konventionen om barns rättigheter?	13
2.8 Hur hjälper barnrättskommittén dessa barn?	14
2.9 Om anmälningsplikten	14
2.10 I vilka situationer har de statsanställda skyldighet att anmäla de papperslösa barnen till polisen?	15
2.11 Vad representerar skolans verksamhet för barn?	16
3. Metod	17
3.1 Medverkande	17
3.2 Urval	17
3.3 Avgränsningar	18
3.4 Datamaterial	18
3.5 Etik	18
3.6 Reliabilitet och Validitet	18
3.7 Reflektioner kring studiens genomförande	18
4. Resultat	19
4.1 Resultat 1	19
4.2 Resultat 2	20
4.3 Definition av papperslösa barn	21
4.4 Papperslösas rätt till skolgång	21
4.5 Tar de svenska skolorna emot papperslösa barn?	21
4.6 Grundutbildningen skall göras obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla.	22
4.7 Anmälningsskyldighet	22
4.8 Sammanfattning	23

5 Diskussion och slutsatser	24
Referenser	27
Bilaga 1: Den korta versionen av FN:s barnkonvention.	29
Bilaga 2: Intervjufrågor till rektorer och lärare	31
Bilaga 3: Intervju med rektorer	32
Bilaga 4: Intervju med lärare	34

Definition av papperslösa barn

Ordet papperslös kommer från franskans *sans papiers* som betyder *utan papper*. Det är personer som invandrat illegalt som man brukar benämna antingen *illegala invandrare*, *papperslösa* eller *gömda flyktingar*. (Wikipedia u.å)

Definition av etik

Ordet etik kommer från grekiskan *ethos*; som betyder *sed*, detta är en moralvetenskap, en del av filosofin som försöker besvara frågor som "vad är det goda", "vad är det rätta", "hur bör man bete sig." (Wikipedia u.å.a)

1 Inledning

De papperslösa barnen lever under ett ständigt hot då de inte vet om de får stanna i landet eller om de kommer att avvisas/utvisas från landet. Som det ser ut nu så har de papperslösa barnen ingen trygghet - ingen att vända sig till. Nyckeln till det svenska samhället det svenska personnumret. Detta gör att de som står papperslösa också står utanför all offentlig service, såsom skola, sjukvård osv. Men Förenta Nationerna (FN) sade, den 20 november 1989, ja till konventionen om barns rättigheter. Det var första gången alla rättigheter samlades på ett ställe för barn som ännu inte är fyllda 18 år. Sverige valde att ratificera (skriva under) denna konvention, om barns rättigheter, som ett av de första länderna, och detta innebär ett internationellt åtagande då vi lovat följa denna regelsamling. Det är således den svenska regeringen som bär det yttersta ansvaret för att detta åtagande efterlevs. FN:s kommitté för barns rättigheter har, otaliga gånger, kritiserat Sverige för att de papperslösa barnen i princip är rättslösa. Vid varje granskning har Sverige fått ta emot kritik för att papperslösa barn inte har rätt till varken sjukvård och skola/förskola.

Barnrättskonventionen, som Sverige ratificerat, gäller alla världens barn. Nu måste barnen istället gömma sig för den svenska staten. Detta är bekymmer som barn inte skall behöva bekymra sig för. Var är dessa barns rättigheter? Vad är det som gör att dessa barn inte kan gå i den svenska skolan?

För att ta reda på hur det ser ut i de svenska skolorna idag har jag tagit kontakt med tre rektorer och tre lärare på tre olika skolor. Av dem har jag fått en klarare bild över de papperslösa barnens situation. Utifrån intervjuerna har jag också fått en uppfattning om hur tänkandet skiljer mellan rektorerna och tillhörande lärare.

1.1 Problemområde

Problemet är att de papperslösa barnen hamnar utanför de rättigheter som registrerade medborgare omfattas av. Barn har ett behov av att få träffa andra vuxna inte bara sina föräldrar och inte att förglömma så har de ett behov av att leka med andra barn. Detta är en viktig del av barns utveckling. Skolan är en plats på vilken dessa papperslösa barn kan interagera med andra barn i samma ålder - men har de rätt att gå i den svenska skolan? Svaret på denna fråga är nej! Barn som är papperslösa har varken skolplikt eller för den delen överhuvudtaget inte *rätt* att gå i den svenska skolan. För att visa varför det är så här så kommer jag, i denna studie, lägga lite mer fokus på konflikten mellan svensk lag och FN:s konvention om barns rättigheter.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur de svenska skolorna förhåller sig till papperslösa barn och vilka konventionsrättigheter dessa barn faktiskt har. För att uppnå syftet med min studie så har jag ställt mig följande frågor:

- Vilka rättigheter till skolgång/undervisning har de papperslösa barnen i Sverige?
- såväl i förhållande till svensk lagstiftning som FN:s barnkonvention?
- Finner vi någon skillnad på att vara asylsökande och papperslös när det gäller skolgång i Sverige?
- Hur förhåller sig de svenska skolorna till papperslösa barn i förhållande till svensk lagstiftning och FN:s barnkonvention?
- Vad kan det bero på att vissa skolor tar emot gömda flyktingbarn och andra inte?

2 Litteraturgenomgång

2.1 Mänskliga rättigheters framväxt

Under första världskriget i början av 1900-talet ansåg inte de olika staterna att man hade något ansvar för barnen i de länder man krigade mot eftersom dessa barn var ”fiendens” barn. I Storbritannien och Sverige startade man då, efter kriget, en förening under namnet *Rädda barnen*. Denna förening menade att *alla* har ansvar för *allas* barn och de ville ha regler som skulle skydda barnens rättigheter. Med detta gick länderna in i ett samarbete som skulle förhindra framtida krig - de bildade *Nationernas förbund*.

Det blev dock återigen krig - andra världskriget. Efter detta krig bildade länderna istället något som fick heta *Förenta nationerna*, FN. Nästan alla världens länder är FN-medlemmar. Här arbetade nu alla världens länder, som är medlemmar av FN, *tillsammans* för fred. (Regeringskansliet, 2006)

Efterkrigstiden var förödande så Tyskland och Frankrike gick gemensamt ihop i något som kallades *kol- och stålgemenskapen* som senare skulle komma att bli *Europeiska Unionen*. Man bildade en gemenskap som ett fredsprojekt – ett projekt för ökad demokrati under 1900-talet. Detta fredsprojekt skulle innebära gränsöverskridande handel och en möjlighet att återigen bygga upp Europa som låg i ruiner. Man menade att denna gränsöverskridande handel skulle bevara freden mellan *Europas* nationer. (Bomberg, m.fl. 2008, s. 26-28. Jönsson m.fl, s. 152-153)

Som nämnt ovan så är nästan alla världens länder medlemmar av FN och den grundläggande tanken är alltså att alla *tillsammans* skall arbeta för fred.

Detta har medfört att FN, gemensamt med medlemsstaterna, har tagit fram deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna. I artikel 1 i den *allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna* står det att *alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap* (Thulin, 2008, s. 32) och det står också att *ingen får utöva sina mänskliga rättigheter på ett sätt som kränker andra människors rättigheter*. (Thulin, 2008, s. 20) Enligt de mänskliga rättigheterna har alla människor rätt *till liv och frihet, att tycka och säga vad man vill, till opartisk rättegång, att gifta sig med vem man vill och bilda familj, till mat, kläder och bostad och en tillfredställande levnadsstandard, till utbildning och arbete, till hälsa*. (Thulin, 2008, s. 13)

Staten har alltså genom de mänskliga rättigheterna vissa *skyldigheter* gentemot individen samtidigt som den har begränsad makt över individen genom att konventionen om de mänskliga rättigheterna säger att alla människor är födda fria och lika.

Innan andra världskriget hade man olika nationella mänskliga rättigheter men sedan andra världskrigets slut, när staterna reagerade på förödelsen som nazismen lämnat efter sig, bildades de Förenta Nationerna (FN) och de hade en betydande roll i utvecklingen av de mänskliga rättigheterna.

I och med FN:s bildning internationaliserades de mänskliga rättigheterna (Thulin, 2008). Och de mänskliga rättigheterna är nu universella. De gäller över hela världen, oavsett land, kultur och/eller sammanhang. Företrädare för en stat, kommun eller landsting får inte lägga större vikt vid vissa rättigheter eller tolka rättigheterna olika beroende på den kränkta personens religion eller kultur. (Regeringskansliet, u.å.a)

Under årens gång har FN:s konventioner om mänskliga rättigheter utvecklats till fler specialkonventioner om vissa *gruppers* rättigheter (t.ex. kvinnor och *barn*) eller vissa *typer* av rättigheter (t.ex. förbud mot tortyr, rasdiskriminering och folkmord).

2.2 Barnkonventionen

I Sverige lever de papperslösa barnen under ett ständigt hot då de inte vet om de får stanna i landet eller om de kommer att avvisas/utvisas från landet. Dessa papperslösa barn har alltså ingen egentlig trygghet - ingen att vända sig till.

Men just *barn* har egentligen oerhört starka rättigheter. Förenta Nationerna (FN) sade, den 20 november 1989, ja till konventionen om *barns* rättigheter. Det var första gången alla rättigheter samlades på ett ställe för barn som ännu inte är fyllda 18 år.

En konvention är en regelsamling och denna regelsamling har nästan alla världens länder lovat följa. Sverige var ett av de första länderna som valde att år 1990 ratificera (skriva under) barnkonventionen och med detta lovade vi att dessa rättigheter skall gälla *alla* barn och ungdomar i Sverige (Barnombudsmannen u.å). Men gäller verkligen FN:s konvention om barns rättigheter *alla* barn i Sverige?

Att Sverige ratificerat FN:s konvention om barns rättigheter innebär ett internationellt åtagande då vi lovat följa denna regelsamling. Och i artikel 28 i barnrättskonventionen står det att: *1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till utbildning och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter skall de särskilt, (a) göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla* (Regeringskansliet, 2003) och det står också att: *(e) vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott.* (Regeringskansliet, 2003) Det är således den svenska regeringen som bär det yttersta ansvaret för att detta åtagande efterlevs. FN:s kommitté för barns rättigheter har kritiserat Sverige för att de papperslösa barnen i princip är rättslösa. Vid varje granskning har Sverige fått ta emot kritik för att papperslösa barn inte har rätt till varken sjukvård och skola/förskola. Och för varje gång så svarar den svenska regeringen att de skall utreda frågan med medföljande åtgärd.

Denna åtgärd kan se ut såhär: *Åtgärd 59: Regeringen avser att under 2006 tillsätta en utredning som skall granska förutsättningarna för att reglera rätt till utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för gömda barn och ungdomar.* (Regeringskansliet, 2006. s. 297)

I den svenska förvaltningen finner vi många olika aktörer som skall vara med i arbetet med att främja de mänskliga rättigheterna och således också barnens rättigheter. Detta innebär att alla dessa olika organisationer måste samarbeta. Kan problemet, för de papperslösa barnens rättighetsfråga, ligga i att samarbetet inte fungerar som det skall? Men å andra sidan så kan man, som stat, inte ha det som ursäkt heller. Man kan inte skylla på att man inte efterlever ett *internationellt åtagande* med att man har nationella *samarbetsproblem*. Detta är något som regeringen måste lösa.

Frågan som jag ser som aktuell är alltså de gömda barnens skolgång. Till att börja med så står det i artikel 26 i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna att *alla* har rätt till utbildning. (Regeringskansliet, u.å) Och i artikel 2 i konventionen om barns rättigheter, ligger det ett förbud mot diskriminering: *Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering* (FN:s barnkonvention) att få möjlighet att gå i skolan och att skyddas från diskriminering *skall* alltså avse *alla* barn som befinner sig i Sverige, detta oavsett om de är svenska medborgare eller inte. En form av diskriminering är just att inte låta *alla* barn gå i skolan som konventionen om barns rättigheter menar att dessa barn har rätt till.

Sverige rekommenderades därför av Europarådets kommission mot rasism och intolerans (ECRI) att se till att man inte fråntar rätten till utbildning från barn som befinner sig i landet utan tillstånd. (Regeringskansliet, 2006)

För att utreda detta ytterligare kan vi, till att börja med, se över vad det innebär att befinna sig i ett land *utan tillstånd*. Nedan redovisas innebörden av begreppen *asylsökande* och *papperslös* och i vilken mån dessa barn omfattas av den svenska skolplikten och rätten att gå i skolan.

2.3 Vad innebär det att vara asylsökande?

Som asylsökande har man inte rätt att själv välja vilket land man skall bosätta sig i. Man skall gå efter en princip som kallas *första asylland* och detta innebär att man som flykting skall söka sig till *närmsta* område/land där man är säker. Eftersom det ändå kommer många flyktingar till Sverige, som inte har Sverige som första asylland, så avslår Sverige ofta ansökningar om asyl. (Wikipedia u.å.b) När en person söker asyl i ett land så vistas denna person *legalt* i landet under handläggningstiden. Det är först när de fått avslag på sin ansökan som de vistas *illegalt* i landet.

2.4 Vad innebär det att vara papperslös?

Att vara papperslös innebär att man uppehåller sig i ett land *utan* uppehållstillstånd och eftersom man inte har tillstånd att uppehålla sig i landet så betecknas man som papperslös. Som asylsökande kan man sakna id-handlingar men detta innebär *inte* att man är papperslös då man uppehåller sig i landet legalt under handläggningstiden. (Wikipedia u.å.c)

2.5 I vilken mån omfattas asylsökande och papperslösa av den svenska skolplikten?

Som asylsökande barn har du ingen skolplikt, som barn med svenskt medborgarskap har, men du har *rätt* att gå i skolan efterom du vistas i landet legalt. Barn som inte är svenska medborgare men som har uppehållstillstånd omfattas även de, som de barn som är svenska medborgare, av lagen om skolplikt. Barn som är papperslösa har varken skolplikt eller för den delen överhuvudtaget inte *rätt* att gå i skolan.

En tanke till *varför* de papperslösa barnen inte har rätt till utbildning kan vara att de mänskliga rättigheterna, i Sverige, skyddas genom tre av våra fyra grundlagar, dessa är regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen (Regeringskansliet, u.å.b).

2.6 Vad säger då den svenska lagen?

I regeringsformen står det att: *1kap, 2§ första stycket: Den offentliga makten skall utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.* Och det står också att: *1 kap, 2§ andra stycket: Det skall särskilt åligga det allmänna att trygga rätten till hälsa, arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet.* (Mattson & Petersson, 2003, s. 308)

Var i den svenska grundlagen falerar då de papperslösa barnens rätt till utbildning om makten skall utövas med respekt för *alla människors* lika värde och *trygga rätten till.../utbildning* är två av huvudprinciperna i svensk lagstiftning? Läser man vidare i andra kapitlet i grundlagen så står det att: *2kap, 21§: Alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt att kostnadsfritt erhålla grundläggande utbildning i allmän skola.* (Mattson & Petersson, 2003, s. 313)

Rätten till gratis grundläggande utbildning är alltså grundlagsskyddad men regeringsformen menar att denna rätt till utbildning avser barn som är *svenska* medborgare och de papperslösa barnen har alltså, enligt svensk lag, *inte* någon rätt att gå i skolan.

Men eftersom det *inte* står något i den svenska lagen om att det är förbjudet och/eller straffbart att låta papperslösa barn gå i skolan så är det alltså upp till den enskilda skolan att ta detta beslut, om att ta emot papperslösa barn eller inte. Skolorna *måste* alltså inte ta emot papperslösa barn men de får *lov* att göra det om de vill. (utanpapper.nu, u.å) Står det inget i svensk lag om att något är *förbjudet* och/eller *straffbart* så är det alltså *tillåtet*. Som nämnt ovan så har de papperslösa barnen alltså inte rätt till utbildning då dessa barn inte innefattas av den svenska grundlagen. Nyckeln till det svenska samhället är således det svenska personnumret. Detta gör att de som står papperslösa också står utanför *all* offentlig service, såsom skola, sjukvård osv.

2.7 Vad säger konventionen om barns rättigheter?

Som nämnt tidigare så har FN olika konventioner om mänskliga rättigheter men ingen av de andra konventionerna har fått ett så omfattande stöd av världens länder som konventionen om barns rättigheter har fått. I konventionen om barns rättigheter återfinns alla olika sorters rättigheter (se bilaga 1) och alla dessa rättigheter är lika mycket värda. Dessa rättigheter skall gälla för alla barn i alla de olika länderna och det ligger på regeringens ansvar att skydda barnet och se till att denne tillhandahåller sina rättigheter.

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar. 13 av artiklarna handlar om hur staterna skall arbeta med konventionen om barns rättigheter. 41 av artiklarna är således artiklar om vilka rättigheter barnen faktiskt har. Eftersom lagar och regler oftast är skrivna för att tolkas och kan därmed tolkas på olika sätt av olika människor så pratar man oftast om att barnkonventionen är *hel och odelbar*. Med detta menas att den inte skall läsas i delar som är skilda från andra utan den skall läsas som en helhet just för att det inte skall ges möjlighet till *tolkningsfel*. För att detta skall fungera så brukar man gå efter fyra huvudprinciper när man ”tolkar” konventionen om barns rättigheter.

Artikel 2, 3, 6 och 12 i barnkonventionen är såkallade fyra huvudprinciper som man skall ha i bakhuvudet när man läser övriga artiklar. (Barnombudsmannen, u.å.a) (Se bilaga 1 för den korta versionen av barnkonventionen).

De fyra huvudprinciperna är följande:

Artikel 2: *Alla barn har samma rättigheter och lika värde.*

Artikel 3: *Varje barn har rätt att få sina grundläggande behov uppfyllda.*

Artikel 6: *Varje barn har rätt att få skydd mot övergrepp och utnyttjande.*

Artikel 12: *Varje barn har rätt att få uttrycka sin mening och bli respekterat* (Regeringskansliet, 2003)

Vi har hittills redan konstaterat att de papperslösa barnen inte har samma rättigheter i Sverige som de barn som är svenska medborgare. Om artikel tre, som handlar om barnets bästa, uppfylls av Sverige som stat går att diskutera eftersom myndigheter och politiker alltid skall tänka på barnets bästa då de bestämmer om sådant som gäller barn - de papperslösa barnen har rätt att få sina grundläggande behov uppfyllda och träffa och interagera med andra barn och vuxna. Om de papperslösa barnen får dessa behov uppfyllda då de inte, enligt svensk lag, har rätt att gå i skolan, som förövrigt är en ypperlig plats för alla barn att leka och umgås, är också något som tål att diskuteras.

Artikel sex tar upp att barnet har rätt till liv och utveckling och tidigare forskare har visat att en del av barns utveckling är känslan av trygghet, kärlek, mat, ett hem och möjlighet till lek och skolgång. Artikel tolv säger att barn har rätt att uttrycka sin mening och bli lyssnad på av vuxna, barn skall tillfrågas och åsikterna skall respekteras i alla beslut som rör barnet, detta skall ske både hemma, i skolan och hos myndigheterna. Om detta görs är, enligt min mening, tveksamt.

2.8 Hur hjälper barnrättskommittén dessa barn?

FN:s kommitté för barns rättigheter återfinns i Genève i Schweiz. Där sitter det en grupp människor – om arton personer - som arbetar för barnen och ser till att länderna följer reglerna i konventionen om barns rättigheter. Dessa arton personer kommer från olika länder och är alla experter på barn. Vart femte år skall det från varje land - som ratificerat barnkonventionen - lämnas rapporter om hur länderna arbetar med barnens rättigheter som dessa barnexperter sedan skall läsa och hålla möte om. Vid detta möte får landets regering komma och svara på frågor om vad som har gjorts för barnen i landet och vad som kan göras bättre. Dessa möten kan FN-kommittén kalla en regering till när som helst. FN-kommittén kan hjälpa länderna på traven, till att bli bättre, genom att ge förslag och eventuellt hjälp - i form av bistånd - från FN och andra länder (gäller fattiga länder som inte har råd). (Regeringskansliet, 2006) Det är vid denna granskning som Sverige har fått ta emot kritik för att papperslösa barn inte har rätt till varken sjukvård och skola/förskola. Och, som nämnt ovan, så svarar den svenska regeringen att de skall utreda frågan med medföljande åtgärd.

2.9 Om anmälningsplikten

Frågorna jag främst ställer mig här är vilka myndigheter det är som har skyldighet gentemot de papperslösa barnen. Och i vilken/vilka situationer de statsanställda har skyldighet att anmäla de papperslösa barnen till polisen?

Låt mig börja med att besvara den första frågan, alltså vilka myndigheter det är som har ansvar för de papperslösa barnen.

Det absolut yttersta ansvaret för dessa barn har kommunerna i vilka barnen vistas i. I socialtjänstlagen - kapitel två - om kommunens ansvar står det att: 2 § *Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver.* (SFS 2001:453) Och vidare i samma paragraf står det att: *Detta ansvar innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.* (SFS 2001:453)

Detta innebär att denna lag, om att kommunerna har det yttersta ansvaret för barnen, inte gäller om andra myndigheter, så som Migrationsverket, kan tänkas ansvara för dessa barn. Men Migrationsverket tycks enbart ha ansvar för barnen om de *sökt* uppehållstillstånd då det i lagen om mottagande av asylsökande, LMA, står att: 2 § *Migrationsverket skall ha huvudansvaret för mottagandet av utlänningar som avses i 1 § första stycket* (SFS 1994:137) och där står det att: 1 § *I denna lag ges bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till utlänningar som 1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige/.../(asylsökande).* (SFS 1994:137)

Min tolkning av dessa paragrafer är att det är *socialtjänstlagen* som gäller för dessa barn och inte LMA då kommunerna har det yttersta ansvaret för de gömda barnen eftersom kommunen har det yttersta ansvaret för de som *vistas* i kommunen.

2.10 I vilka situationer har de statsanställda skyldighet att anmäla de papperslösa barnen till polisen?

I socialtjänstlagen - kapitel fjorton - om *anmälan om missförhållanden* står det att:
1 § *Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden. Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter/.../ socialtjänsten/.../ är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. (SFS 2001:453)*
Denna anmälningskyldighet gäller också dem som är anställda hos denna typ av myndighet vars verksamhet berör barn och ungdom.

I utlänningslagen kap 17 står det att: 1 § *Socialnämnden skall lämna ut uppgifter angående en utlännings personliga förhållanden, om en polismyndighet, Säkerhetspolisen, Migrationsverket, en migrationsdomstol, Migrationsöverdomstolen eller regeringen begär det och uppgifterna behövs för att avgöra ett ärende om uppehållstillstånd/.../eller för att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning. (SFS 2005:716).*

Detta innebär att eftersom de papperslösa faller under socialtjänstlagen och inte under LMA så måste socialnämnden lämna ut uppgifter om det papperslösa barnet om så begärs av polismyndigheten och/eller Migrationsverket. Detta gör att polisen kan komma att hämta det papperslösa barnet i skolan för att se till att denne ansöker om uppehållstillstånd hos Migrationsverket eller så skall andra åtgärder vidtas såsom avvisning/utvisning. Polismyndigheten skulle alltså, helt teoretiskt, kunna använda rätten till skolgång som ett medel för att hitta dessa papperslösa barn och med detta vidta nödvändiga åtgärder såsom avvisning/utvisning av individen. Här finner vi alltså ytterligare ett hinder för de papperslösa barnens skolgång. Socialnämnden har uppgiftsskyldighet och om ett papperslöst barn skulle anses fara illa i hemmet och om skolan - genom sin anmälningsplikt - skulle anmäla detta till socialtjänsten så skulle barnets uppgifter vara utlämnade för polismyndigheten att tillgå.

2.11 Vad representerar skolans verksamhet för barn?

För att färska upp minnet lite så nämnde jag tidigare att det i artikel 2 i konventionen om barns rättigheter, ligger ett förbud mot diskriminering: *Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering* (Barnens räddningsark, u.å) och jag menade också att få möjlighet att gå i skolan och att skyddas från diskriminering skall avse alla barn som befinner sig i Sverige, detta oavsett om de är svenska medborgare eller inte.

Tittar vi då i Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94, så finner vi även där att *Skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling skall präglva verksamheten. Ingen skall i skolan utsättas för diskriminering/.../eller för annan kränkande behandling.* (Lpo 94, s. 3) Jag menade tidigare att en form av diskriminering är just att inte låta alla barn gå i skolan, som konventionen om barns rättigheter menar att dessa barn har rätt till. Skolan har både en möjlighet och ett ansvar för alla som arbetar i skolan att stärka förmågan till att gestalta och förmedla *Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta* (Lpo 94, s. 3) då skolan, i allra högsta grad, kan ses som en social och kulturell mötesplats. En mötesplats för alla barn att leka och lära på.

Skolan skall vidare *präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet.* (Lpo 94, s. 5) Och att *vara en levande social gemenskap som ger trygghet* (Lpo 94, s. 7) I Lpo 94 framgår det att skolan har en betydande roll för den personliga tryggheten och självkänslan och att alla som arbetar i skolan skall ta avstånd från allt som strider mot de grundläggande värden som anges i skollagen. (Lpo 94, s. 4) Något som också är intressant är att läraren i skolan *skall uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling* (Lpo 94, s. 9). Alla som arbetar i skolan skall motverka förtryck av individer och/eller grupper men gör de svenska skolorna detta? (se resultat) Målen som skolan har att sträva mot när det gäller eleverna är att även eleverna skall ta avstånd från *att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att bistå andra människor, /.../ kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen* (Lpo 94, s. 8).

Och det är huvudmannen, i detta fall rektorn, som har ansvar för att detta sker och det skall ske i samspel med både skolans personal och elever. Rektorns huvudsakliga ansvar är också att se till att *skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser, som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.* (Lpo 94, s. 17) Om detta görs i praktiken är, enligt min mening, tveksamt (se resultat).

3 Metod

Jag har valt att fokusera min studie på intervjuer av rektorer och lärare runt om i olika skolor inom ramen för en specifik kommun. Jag har utfört samtalsintervjuer då det ges utrymme för samspel mellan forskare och den intervjuade. (Esaiasson, 2007, s. 283-284) Det är främst från intervjuerna som jag kommer komma fram till ett resultat – därför ser jag intervjudelen som en väldigt viktig del av min studie.

Jag kommer även titta närmare på olika lagar och *valda delar* av berörda konventioner för att senare jämföra dessa med resultatet från mina intervjuer med rektorer och lärare på olika skolor. Detta gör jag för att kunna få en vettig diskussion och förhoppningsvis leder denna diskussion senare till en slutsats.

Metoderna jag har använt för att få svar på mina frågor är:

- En litteraturgenomgång där jag har belyst ämnet ur olika perspektiv:
- en definitionsbeskrivning av både papperslösa barn och etik, ett historiskperspektiv av barnkonventionens utveckling samt ett nutidsperspektiv av ett av dagens etiska dilemman i skolan - de papperslösa barnen.
- Intervjufrågor till rektorer och lärare för att se de skilda åsikterna/uppfattningarna om de papperslösas skolgång. Intervjuerna gjordes med tre olika rektorer på tre olika skolor och med en lärare från vardera skola.

3.1 Medverkande

Jag har valt att intervjua tre rektorer på tre olika skolor i samma kommun och med en lärare från varje rektor. Anledningen till att jag valt att intervjua dessa sex personer är för att jag ville se om svaren skulle skilja sig åt mellan rektor med tillhörande lärare och även om svaren skulle skilja sig åt mellan de olika skolorna inom samma kommun. Jag ville alltså se om man kan finna skillnader i uppfattning om barnkonventionen i ett geografiskt litet område – inom gränsen för en kommun - då det av min undersökning framgår att det är kommunen som har det yttersta ansvaret för *alla* som vistas där.

3.2 Urval

När jag valde rektorerna jag skulle intervjua så hade jag inga egentliga kriterier mer än att han/hon skulle vara skolans överhuvud. Till att börja med så lät jag slumpen avgöra vilken lärare jag skulle intervjua men efter första intervjun kom jag på att det kanske skulle vara bättre med en utbildad pedagog och någon som är anställd på skolan. Mina vidare kriterier för när jag valde respektive lärare att intervjua blev därmed att denne skulle vara utbildad pedagog och anställd i den skola denne är verksam i – alltså inga lärare med längre vikariat utan lärare med insyn och med möjlighet att föra en dialog *med* och *påverka* ledningen.

3.3 Avgränsningar

Jag har i denna studie valt att enbart titta på valda delar av konventionen om barns rättigheter - hur och/eller om den tillämpas i den svenska grundskolan. Jag har även valt att isolerat problemet till att de papperslösa barnen hamnar utanför de rättigheter – gällande skolgång - som registrerade medborgare omfattas av. Jag har enbart fokuserat på papperslösa barn i den svenska *skolan* och håller därmed isär svensk flyktingpolitik i allmänhet.

3.4 Datamaterial

Jag har valt att använda mig av endast samtalsintervjuer är då jag på detta sätt anser att jag får mer trovärdiga svar, då till exempel enkätfrågor kan tänkas ge korta svar och de svar de tror att jag söker. Jag utförde mina intervjuer med rektorer och lärare enskilt. Jag utformade mina intervjufrågor i enighet med studiens syfte och frågeställningar (se bilaga 2) Lärarna fick samma frågor som rektorerna. Efterom jag ville åt sanningsenliga svar på mina frågor så har jag valt att låta de intervjuade, och skolan de är verksamma i, vara anonyma i denna studie. Jag valde även att inte spela in mina intervjuer då jag anser att det kan förekomma en risk att den intervjuade inte svarar sanningsenligt av rädsla för att inspelningen skall finnas kvar efter utförd studie.

Litteraturen jag valt att använda mig av har jag valt då jag anser den vara relevant för min studie. På samma sätt har jag valt ut de lagar och regler jag behandlar – alltså genom en tydlig koppling och av relevans för studien.

3.5 Etik

Jag förklarade för de intervjuade rektorerna vad det är för studie jag gör och varför jag ville intervjuade denne – detta gjordes innan jag började med intervjun.

Med lärarna på skolan gjorde jag samma sak. Jag förklarade vad min studie handlade om och sedan ställde jag samma frågor som rektorerna hade fått. Jag har varit väldigt tydlig gentemot de intervjuade att varken namn på skolan de är verksamma i eller deras egna namn kommer finnas med i studien. Jag har garanterat dem en fullkommlig anonymitet bortsett från kön och ungefärlig ålder.

3.6 Reliabilitet och Validitet

Jag anser mig ha träffat personer som har en klar uppfattning om vad barnkonventionen står för. Eftersom jag träffat och intervjuat både rektorer och behöriga lärare så anser jag att studeiens reliabilitet är god.

När det gäller studiens validitet så anser jag att jag hållit mig till studiens syfte. Jag anser att jag genom mina intervjufrågor fått en klarare bild av hur de svenska skolorna förhåller sig till papperslösa barn och jag har också kunnat svara på mina frågeställningar dels genom litteraturgenomgången och dels genom intervjufrågorna.

3.7 Reflektioner kring studiens genomförande

Mitt huvudsyfte med denna studie har varit att både jag som författare och ni som läsare skall få en ökad förståelse för hur de svenska skolorna förhåller sig till papperslösa barn. Detta har medfört att just den svenska skolan har fått ett större utrymme i resultatet av studien och således även i slutdiskussionen. Jag har därför valt att låta litteraturdelen med konventionsrättigheterna och konflikten med svensk lag tala för sig själv.

4 Resultat

Jag har valt att redovisa resultatet av intervjuisvaren. Rubrikerna kommer vara de samma som intervjufrågorna jag ställt till rektorer och lärare. Jag har valt att först redovisa resultaten av intervjuerna i korthet för att ge en helhetsbild av de intervjuade rektorerna och lärarna.

4.1 Resultat 1

Baserad på intervjun med rektorerna.

Frågor	Ung/man Rektor (Rektor 1)	Äldre/man Rektor (Rektor 2)	Äldre/man Rektor (Rektor 3)
Hur skulle du definiera papperslösa barn?	<i>Barn utan uppehållstillstånd</i>	<i>Barn som inte finns</i>	<i>Invandrare</i>
Tycker du att papperslösa barn skall ha rätt till skolgång?	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Nej</i>
Om det skulle komma ett papperslöst barn som vill börja skolan – hur ställer du dig till det?	<i>Ja (Ta emot)</i>	<i>Ja (Ta emot)</i>	<i>Nej (Tar inte emot)</i>
Känner du till barnkonventionen?	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Anser du att skolan har skyldighet att anmäla de papperslösa barnen till polisen?	<i>Vet inte</i>	<i>Nej</i>	<i>Ja</i>

4.2 Resultat 2

Baserat på intervjun med lärarna.

Frågor	Ung/kvinna Lärare (Lärare 1 tillhörande rektor 1)	Äldre/man Lärare (Lärare 2 tillhörande rektor 2)	Ung/kvinna Lärare (Lärare 3 tillhörande rektor 3)
Hur skulle du definiera papperslösa barn?	<i>Barn som inte är svenska medborgare</i>	<i>Barn utan uppehållstillstånd</i>	<i>Barn utan uppehållstillstånd</i>
Tycker du att papperslösa barn skall ha rätt till skolgång?	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Om det skulle komma ett papperslöst barn som vill börja skolan – hur ställer du dig till det?	<i>Ja (Ta emot)</i>	<i>Ja (Ta emot)</i>	<i>Ja (Ta emot)</i>
Känner du till barnkonventionen?	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Anser du att skolan har skyldighet att anmäla de papperslösa barnen till polisen?	<i>Vet inte</i>	<i>Vet inte</i>	<i>Nej</i>

4.3 Definition av papperslösa barn

Jag valde att fråga rektorerna och lärarna hur de skulle definiera papperslösa barn. det huvudsakliga svaret blev att det var barn utan uppehållstillstånd. Men jag fick också svar som *barn som inte är svenska medborgare och invandrare*.

4.4 Papperslösas rätt till skolgång

När jag frågade rektorerna och lärarna om de tyckte att papperslösa barn skall ha rätt till skolgång så svarade majoriteten ja på denna fråga. Detta då de tycker att alla barn skall få gå i skolan. Dessa svar är i enighet med de mänskliga rättigheterna där det står att alla människor har rätt *till /.../ utbildning*. (Thulin, 2008, s. 13)

En av rektorerna svarade nej på denna fråga: *Nu är jag inte direkt insatt i vad lagen säger om detta men eftersom vi patar om barn utan uppehållstillstånd så blir det ju svårt med allt papperarbete när man skall skriva in dem i skolan och så vidare. Eftersom du frågade om jag tycker att de skall ha rätt till att gå i skolan så antar jag att de inte har rätten på sin sida enligt svensks lag va. Så svaret blir, nej!* (Rektor 3) Just som denna rektor menar så är rätten till gratis grundläggande utbildning, i Sverige, grundlagsskyddad då regeringsformen menar att denna rätt till utbildning avser barn som är svenska medborgare och de papperslösa barnen har alltså, enligt svensk lag, inte någon rätt att gå i skolan.

4.5 Tar de svenska skolorna emot papperslösa barn?

När jag frågade om rektorerna och lärarna skulle ta emot papperslöst barn som vill börja skolan fick jag som huvudsakligt svar att ja det skulle de. Denna fråga var dock lite svår då jag upprepade gånger fick intyga att intervjun var fullkomligt anonym. *Du sa att denna intervju var fullkomligt anonym va? Ja då kan jag väl erkänna att vi har sagt ja på den frågan.*

Klart vi tar emot dem, alla barn har rätt att gå i skolan. Det är ju till och med så att barnkonventionen finns som stöd i denna fråga. Och i barnkonventionen står det att Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till utbildning och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter skall de särskilt, (a) göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla. (Regeringskansliet, 2003). Skolorna måste inte ta emot papperslösa barn men de får lov att göra det om de vill. Står det inget i svensk lag om att något är *förbjudet* och/eller *straffbart* så är det alltså *tillåtet*. Så egentligen skulle skolorna som valt att ta emot papperslösa barn inte behöva vara anonyma (utanpapper.nu, u.å.). En annan tanke är ju som rektor (3) uttrycker det, att varje barn kostar pengar: *Ja, det är ju så att det inte bara är att ta emot barn. Barn kostar ju en hel del. Vi får ju bara en viss mängd pengar från kommunen för att bedriva vår verksamhet. Ett papperslöst barn – som du uttrycker det – skulle ju i så fall ta pengar ifrån våra barn. De skall ju äta och få böcker och så vidare. Om jag måste svara på frågan så skulle jag nog avböja detta barn och hänvisa denne till socialen eller något.*

4.6 Grundutbildningen skall göras obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla.

På frågan om hur rektorerna och lärarna ställer sig till artikel 28 i barnkonventionen som menar att alla barn har rätt till utbildning. Och att man skall göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla menade majoriteten att det var precis så det skulle vara. *Ja, jag är medveten om detta. Som jag sa så tycker jag absolut att de skall få möjlighet att gå i skolan.* (Rektor 2) Som jag nämnt tidigare så har Sverige valt att ratificerat FN:s konvention om barns rättigheter, detta innebär ett internationellt åtagande då vi lovat följa denna regelsamling. Och *Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till utbildning och de skall göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla* (Regeringskansliet, 2003). På denna fråga var det en rektor som skiljde lite från de andra, han svarade att: *Jaja. Det beror ju lite på hur man tolkar det också. Det gäller nog de svenska barnen annars skulle det inte pratas så mycket om det. Hade det varit tillåtet att ta emot de "papperslösa" så hade vi nog fått direktiv uppifrån om att det är grönt. Men det har vi inte fått. Som sagt – vi måste ju få pengar någonstans ifrån. Det är ju inte direkt "gratis" att gå i skolan.* (Rektor 3) Jag nämnde tidigare att barnkonventionen innehåller 54 artiklar. 13 av artiklarna handlar om hur staterna skall arbeta med konventionen om barns rättigheter. 41 av artiklarna är således artiklar om vilka rättigheter barnen faktiskt har. Eftersom lagar och regler oftast är skrivna för att tolkas och kan därmed tolkas på olika sätt av olika människor så pratar man oftast om att barnkonventionen är *hel och odelbar*. Med detta menas att den inte skall läsas i delar som är skilda från andra utan den skall läsas som en helhet just för att det inte skall ges möjlighet till tolkningsfel.

4.7 Anmälningsskyldighet

På frågan om de intervjuade anser att de har skyldighet att anmäla de papperslösa barnen till polisen fick jag som huvudsakligt svar att de inte vet om de har skyldighet att anmäla dessa barn men det kunde, i stort, konstateras att detta inte görs av olika etiska och moraliska principer. Rektor (3) som även här skiljde sig i uppfattning om anmälningsskyldigheten svarade att: *Jag skulle nog svara ja på den frågan. Vi har ju anmälningsskyldighet till socialen när ett barn far illa så jag anser att det även inbegriper polisen.* I socialtjänstlagen - kapitel fjorton - om *anmälan om missförhållanden* står det att: *Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden.*

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter/.../ socialtjänsten/.../ är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. (SFS 2001:453). Denna anmälningsskyldighet gäller också dem som är anställda – de som är verksamma inom skolan - hos denna typ av myndighet vars verksamhet berör barn och ungdom. Kommunen i vilken barnen vistas i har det absolut yttersta ansvaret för de som vistas i kommunen. I socialtjänstlagen - kapitel två - om kommunens ansvar står det att: *Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver* (SFS 2001:453).

Socialnämnden skall lämna ut uppgifter angående en utlännings personliga förhållanden, om en polismyndighet /.../ begär det och uppgifterna behövs för att avgöra ett ärende om uppehållstillstånd /.../ eller för att verkställa ett beslut om avvísning eller utvisning. (SFS 2005:716). Detta innebär att eftersom de papperslösa faller under socialtjänstlagen och inte under LMA så *måste* socialnämnden lämna ut uppgifter om det papperslösa barnet om så begärs av polismyndigheten och/eller Migrationsverket. Detta gör att polisen kan

komma att hämta det papperslösa barnet i skolan för att se till att denne ansöker om uppehållstillstånd hos Migrationsverket eller så skall andra åtgärder vidtas såsom avvisning/utvisning. Polismyndigheten skulle alltså, helt teoretiskt, kunna använda *rätten* till skolgång som ett *medel* för att hitta dessa papperslösa barn och med detta vidta nödvändiga åtgärder såsom avvisning/utvisning av individen. Här finner vi alltså ytterligare ett hinder för de papperslösa barnens skolgång. Socialnämnden har uppgiftsskyldighet och om ett papperslöst barn skulle anses fara illa i hemmet och om skolan - genom sin anmälningsplikt - skulle anmäla detta till socialtjänsten så skulle barnets uppgifter vara utelämnade för polismyndigheten att tillgå.

4.8 Sammanfattning

Resultatet visar att det brister i kunskap om barnkonventionen men likväl brister det i kunskap om svensk lag. Rektorerne definierade papperslösa barn på skilda sätt och de hade även skilda åsikter i om de tyckte att papperslösa barn har rätt till skolgång. Två av tre skolor skulle ta emot papperslösa barn fastän alla tre skolor känner till vad som står i barnkonventionen. Skillnaden i svaren är för att de tolkat konventionen om barns rättigheter på olika sätt. Svaren skiljer sig också åt i frågan om skolan har skyldighet att anmäla de papperslösa barnen till polisen. Detta förmodligen då det brister i kunskap i denna fråga.

Lärarna definierar papperslösa barn på snarlika sätt och de har även samma åsikter i om de tycker att papperslösa barn har rätt till skolgång. De känner alla till barnkonventionen och alla tre lärarna svarade att de skulle ta emot papperslösa barn. Svaren skiljer sig också åt i frågan om skolan har skyldighet att anmäla de papperslösa barnen till polisen. Fastän ingen av de tillfrågade lärarna skulle anmäla dessa barn så brister det förmodligen i kunskap gällande denna fråga också, på samma sätt som det brister i kunskap för rektorerne.

Vi kan med resultaten ovan se att lärarna i större utsträckning är villiga att ta emot papperslösa barn än vad rektorerne på de olika skolorna är. Även om frågan om papperslösa barn i skolorna är en etisk och moralist betungande fråga – på gott och ont - så är det även en väldigt viktig fråga i dagens samhälle. I framtiden kommer det förmodligen komma allt fler papperslösa barn som söker sig till de svenska skolorna och då gäller det att lärar- och skolkollegiet vet vad det är som gäller i frågor om t. ex. anmälnings- och underättelseplikten.

Skolorna borde också bli bättre på att inte tolka ”fel” när de läser konventionen om barns rättigheter. Jag nämnde tidigare att konventionen skall läsas med de fyra huvudprinciperna i bakhuvudet just för att inte ge plats åt tolknings*fel*. Kan det vara läsarens etiska värderingar som ligger till grund för hur man väljer att tolka barnkonventionen?

5 Diskussion och slutsatser

Innan jag går vidare så vill jag påpeka att mitt resultat endast skall ses som en början till en möjlig framtida forskning. I diskussionen kommer det att lyftas fram hur viktigt det är att ha ett bra etiskt förhållningssätt gentemot frågan om papperslösas rätt till utbildning. I annat fall kan de möjliga konsekvenserna komma att bli att svaret på frågan inte kan lösas. Jag kan börja med att återigen definiera ordet etik.

Ordet etik kommer från grekiskan ethos; som betyder sed, detta är en moralvetenskap, en del av filosofin som försöker besvara frågor som "vad är det goda", "vad är det rätta", "hur bör man bete sig" (Wikipedia u.å.a)

Jag anser att frågan om de papperslösa barnens rätt till utbildning väcker stora etiska frågeställningar om hur man *bör* bete sig gentemot dessa barn och vad det *rätta* är.

Som nämnt tidigare så har staterna ett ansvar gentemot individen. Beroende på statens tradition så kan förverkligandet av rättigheterna skifta från stat till stat. Och våra olika värderingar ligger som grund för vårt handlande. Jag ser det som viktigt att människor i större utsträckning får veta vilka regler Sverige som konventionsstat valt att följa. Det finns tydliga mål med läroplaner som säger att skolväsendet skall verka för att sprida de värderingar som gäller i samhället till eleverna, *mänskliga rättigheterna utgör en central del av skolans demokratiuppdrag och skall ingå i det värdegrundarbete som bedrivs i skolan* (Regeringskansliet, 2006. s. 115). Regeringen har det yttersta ansvaret för att barnkonventionen följs och Sverige kan, enligt min mening, bli bättre på detta. Både som medborgare och papperslös bör man få veta vilka rättigheter man har och *när* ens rättigheter skjuts åt sidan för att de anses inskränka på den svenska lagstiftningen.

De papperslösa barnen går miste om mer än det som barnkonventionen garanterar dem. Motsättningen mellan barnkonventionen och den svenska skolans praxis är absolut. Då FN:s konvention om barns rättigheter erkänner barnets rätt till utbildning och skydd mot alla former av diskriminering. Oavsett om de har svenskt medborgarskap eller inte. Problemet för den svenska staten, i frågan om barnens rättigheter, är att dessa rättigheter inte går ihop med svensk grundlagstiftning. Rätten till gratis grundläggande utbildning är som nämnt tidigare grundlagsskyddad. Man kan tycka att detta skall gå att förändra med tanke på att Sverige otaliga gånger blivit ombedda att se över barnens rättigheter. Men lagar är inte lätta att ändra och en grundlag desto svårare. Grundlagarna är överordnade vanliga lagar och detta innebär att de vanliga lagarna inte får bryta mot bestämmelserna i grundlagarna. Skulle detta ändå ske så skall man antingen annullera den vanliga lagen eller ge grundlagen företräde (Mattson & Petersson, 2003, s 10-11).

Detta utgör ett dilemma för Sverige. Hur skall detta problem lösas? Man kan inte bestämma att annullera konventionen om barnens rättigheter eftersom denna regelsamling är en oerhörd viktig etisk fråga som Sverige skyndade sig att skriva under – som ett av de första länderna.

Det som istället har hänt i Sverige är att man valt att ge grundlagen företräde i denna fråga. Men barnens rättigheter skall ju gälla alla barn. Det är ju just detta som Sverige har valt att år 1990 sätta sin signatur på och det ligger således på regeringens ansvar att skydda barnet och se till att denne får sina rättigheter.

Jag nämnde tidigare att det finns fyra huvudprinciper i konventionen om barns rättigheter och artikel tre som handlar om barnets bästa anser inte jag att den uppfylls av Sverige som stat då myndigheter och politiker *alltid* skall tänka på barnets bästa när de bestämmer om sådant som gäller barn. Och att de papperslösa barnen har rätt att få sina grundläggande behov uppfyllda är en paragraf som jag inte heller anser uppfylls av Sverige då barn faktiskt har ett behov av att träffa och interagera med andra barn och vuxna. De papperslösa barnen får inte dessa behov uppfyllda då de inte, enligt svensk lag, har rätt att gå i skolan som är en ypperlig plats för alla barn att leka och umgås på. I min mening uppfylls inte heller artikel sex som handlar om att barnet har rätt till liv och utveckling då många forskare menar att en del av barns utveckling faktiskt är känslan av trygghet, kärlek, mat, ett hem och möjlighet till lek och skolgång. Vidare så menar artikel tolv att barn har rätt att uttrycka sin mening och bli lyssnad på av vuxna, barn skall tillfrågas och åsikterna skall respekteras i *alla* beslut som rör barnet, detta skall ske både hemma, i skolan och hos myndigheterna. Om detta görs är tveksamt. Vem frågar de papperslösa barnen? Lyssnar föräldrarna hemma? Lyssnar de i skolan? Knappast – de papperslösa hör ju inte hemma där enligt svensk lag. Lyssnar myndigheterna på dem? Tveksamt – många gånger vet myndigheterna inte om att barnet existerar då de inte gett sig till känna av rädsla för att avvisas/utvisas från landet. Detta är en rädsla som barn inte skall behöva leva med – barn skall få vara barn med lek och skratt och allt vad det innebär. De skall inte behöva oroa sig för den framtida utvecklingen förens de blir vuxna.

Något jag också nämnde tidigare är att ytterligare ett hinder för de papperslösa barnens skolgång kan vara polismyndigheten då de helt teoretiskt skulle kunna använda *rätten* till skolgång som ett *medel* för att hitta dessa papperslösa barn och med detta vidta nödvändiga åtgärder såsom avvisning/utvisning av individen. Men något som har förbryllat mig en aning och som jag inte har tagit upp tidigare är om skolan har *skyldighet* att underrätta polisen om att det vistas papperslösa barn hos dem. I 7 kapitlet i utlänningsförordningen, om underrättelseskyldighet, står det nämligen att:

1 § *En underrättelse om en utlännings fullständiga namn, födelsedatum, medborgarskap och bostadsadress här i landet skall lämnas till polismyndigheten i det polisdistrikt där utlännningen är bosatt eller huvudsakligen vistas (SFS 2006:97)*

Om så är fallet så strider även detta mot konventionen om barnens rätt till utbildning. Asylsökande barn har ju rätt att gå i den svenska skolan i enighet med svensk lag då de vistas i Sverige legalt men eftersom benämningen *papperslös* innebär *illegal invandrare* så omfattas de inte av i det svenska rättssystemet. Men om vi bortser från att rätten till utbildning är grundlagsskyddad och oerhört svår att förändra så undrar jag varför regeringen inte annullerat eller formullerat om denna paragraf i utlänningsförordningen. Var tog *tänka på barnens bästa vägen*, barnens *grundläggande behov*? *Rätt till utveckling*? *Trygghet*? *Uttrycka sin mening och bli lyssnad på*?

Vid varje granskning som FN-kommittén gjort av Sverige och för den kritik de fört fram, att Sverige inte efterlever konventionsrättigheterna som barn har, så har Sverige svarat att den svenska regeringen skall utreda frågan med medföljande åtgärd. Varför inte börja i den ände det är möjligt att nå någon form av förändring?

Eftersom mina etiska värderingar syftar till att barn skall få vara barn och inte behöva ta på sig vuxnas bekymmer så anser jag att papperslösa barn, i alla högsta grad, öppet skall få gå i den svenska skolan. Detta helt utan att behöva oro sig för att polisen skall komma och hämta dem varesig på väg till, i eller på väg hem ifrån skolan. Den svenska skolan skall ses som en fri plats. Detta anser jag skulle göra barnen gott och deras framtida utveckling skulle inte hämmas.

När jag pratade med rektorerna på de olika skolorna om de papperslösa barnens situation så hade de skilda åsikter om huruvida dessa barn har rätt att gå i skolan och om de skulle ta emot gömda flyktingbarn eller inte. Detta fastän alla känner till konventionen om barns rättigheter.

Två av tre rektorer skulle ta emot papperslösa barn och detta förmodligen eftersom deras etiska värderingar skiljer sig från rektorn som, lite nedlåtande, svarade nej på denna fråga. Mina tankar lutade genast mot om detta svar skulle kunna bero på att han var äldre och kanske jobbat i samma bana alldeles för länge, men det är bara spekulationer – jag vet inte vad det kan bero på. Men han verkade varken insatt i konventionen om barns rätt eller öppen för frågan i sin helhet. Detta tycker jag är fullkomligt absurt då en av skolans huvudsakliga uppgifter är att skapa en god miljö och en god miljö är just att låta alla åsikter komma fram, respekteras och tillsammans jobba för skolans utveckling.

I de andra två skolorna är de papperslösa barnen mer än välkomna och rektorerna tycks, med jämna mellanrum, ta upp frågan om deras situation. Dessa rektorer med tillhörande lärare hade även ett ”mjukare” svar när det gäller definitionen av papperslösa barn och på om de tycker att de besitter rättigheten att ta del av skolväsendet.

Eftersom skolan *undervisar* om mänskliga rättigheter och således även om barns rätt, så anser jag det inte än mer än rätt att de också skall ha i vana att praktisera dem i vardagen. Jag anser att det krävs mer kunskap i denna fråga om papperslösas rätt till utbildning och inte att förglömma så skulle varje anställd på skolan behöva ökad kunskap om anmälnings- och underrättelseskyldigheten. Jag anser även att det i allra högsta grad är lärarnas och rektorernas etiska värderingar som ligger till grund för om dessa barn skall beviljas ”inträde/tillträde” i den svenska skolan. Detta kan ju rent ut sagt ge förödande konsekvenser för barnet i fråga att deras framtida utveckling ligger i handen på en rektor. Skolan skall *präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet*. (Lpo 94, s. 5) Och att *vara en levande social gemenskap som ger trygghet* (Lpo 94, s. 7) I Lpo 94 framgår det att skolan har en betydande roll för den personliga tryggheten och självkänslan och att alla som arbetar i skolan skall ta avstånd från allt som strider mot de grundläggande värden som anges i skollagen (Lpo 94, s. 4) Något som också är intressant är att läraren i skolan *skall uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling* (Lpo 94, s. 9) Alla som arbetar i skolan skall motverka förtryck av individer och/eller grupper och av min studie framkommer det att detta inte görs (se intervju med lärare tre tillhörande rektor tre, bilaga 3). Problemet verkar vara att det pratas för lite om de papperslösa barnen i de svenska skolorna. Förhoppningsvis kommer även de papperslösa någon gång i framtiden få ta del av det konventionen om barns rättigheter garanterar dem – rätten till utbildning.

Referenser

- Barnens räddningsark (u.å.). *FN's konvention om barnets rättigheter*.
<http://www.barnensraddningsark.com/fn-barnkonvention-hela.shtml> (hämtat den 29/12-2009)
- Barnombudsmannen (u.å.), (u.å.a). *Om barnkonventionen*.
<http://www.barnombudsmannen.se/Adfinity.aspx?pageid=55> (hämtat den 28/12-2009)
- Bomberg, Elizabeth E., Peterson, John & Stubb, Alexander C-G (2008). *The European Union: How does it work?* Oxford: Oxford University Press
- Esaiasson P. (2007) *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts
- Jönsson, C., Tägil, S. & Törnqvist, G. (2007) *Europa, Quo Vadis*. Stockholm: SNS-förlag.
- Mattson I. & Petersson, O. (2003) *Svensk Författningsspolitik*. Andra upplagan. SNS-Förlag.
- Regeringskansliet (u.å.a). De mänskliga rättigheterna,
http://www.humanrights.gov.se/extra/pod/?module_instance=3 (hämtat den 30/12-2009)
- Regeringskansliet (u.å.b). *Sverige och mänskliga rättigheter*,
http://www.manskligarattigheter.se/extra/pod/?module_instance=5 (hämtat den 30/12-2009)
- Regeringskansliet (2003). *Mänskliga rättigheter: Barnets rättigheter. En lättläst skrift om konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm:Edita Norstedts Tryckeri
- Regeringskansliet (2006). *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006-2009*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS (1994:137) *Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.*,
<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19940137.htm#P1S1N1> (hämtat den 28/12-2009)
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*, <http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/20010453.HTM> (hämtat den 28/12-2009)
- SFS 2005:716 *Utlänningslagen*, <http://www.notisum.se/Rnp/sls/lag/20050716.htm> (hämtat den 29/12-2009)
- SFS 2006:97 *Utlänningsförfordningen*, <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20060097.HTM> (hämtat den 28/12-2009)

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Regeringskansliet (u.å.) *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna*, <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/08/56/02/6890d638.pdf> (hämtat den 29/12-2009)

Thulin, Hedlund Kristina (2008) *Lika i värde och rättigheter*. Stockholm: Norstedts

utanpapper.nu (u.å.), *Skola*, http://www.utanpapper.nu/Dina_rattigheter/Skola/ (hämtat den 30/12-2009)

Utbildningsdepartementet (2006) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*, Lpo 94

Wikipedia (u.å.) *Papperslös*, <http://sv.wikipedia.org/wiki/Pappersl%C3%B6s> (hämtat den 29/12-2009)

Wikipedia (u.å.a) *Etik*, <http://sv.wikipedia.org/wiki/Etik> (hämtat den 29/12-2009)

Wikipedia (u.å.b) *Asylsökande*, <http://sv.wikipedia.org/wiki/Asyls%C3%B6kande> (hämtat den 29/12-2009)

Wikipedia (u.å.c) *Illegal invandring*, http://sv.wikipedia.org/wiki/Illegal_invandring (hämtat den 29/12-2009)

Bilaga 1

Den **korta** versionen av FN:s barnkonvention.

Artikel 1

Alla barn i hela världen under 18 år har dessa rättigheter

Artikel 2

Alla barn är lika mycket värda.

Alla barn har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

Du får inte behandlas annorlunda på grund av ditt utseende, din hudfärg, ditt kön, ditt språk, din religion och dina åsikter

Artikel 3

De som bestämmer om sådant som gäller barn ska först och främst tänka på vad som är bäst för barnet.

Artikel 6

Du har rätt att överleva och att utvecklas.

Artikel 7

Du har rätt till ett namn och en nationalitet.

Artikel 9

Du har rätt att vara med dina föräldrar, om det inte skulle vara dåligt för dig.

Du har rätt att växa upp hos dina föräldrar. Om det är möjligt.

Artikel 12-15

Alla barn har rätt att säga vad de tycker. Barn ska tillfrågas. Dina åsikter ska respekteras i alla beslut som rör dig; hemma, i skolan, hos myndigheter och domstolar.

Artikel 18

Båda dina föräldrar har gemensamt ansvaret för din uppfostran och utveckling. De ska alltid först tänka på ditt bästa.

Artikel 19

Du har rätt att skyddas mot alla former av våld, mot vanvård, misshandel och övergrepp.

Du ska inte bli utnyttjad av dina föräldrar eller andra vårdnadshavare.

Artikel 20-21

Du som berövats din familj, ska ha rätt att få omvårdnad.

Artikel 22

Om du har tvingats fly från ditt hemland har du samma rättigheter som alla andra barn i det nya landet. Om du har flytt ensam ska du få speciellt stöd och hjälp. Om det är möjligt ska du återförenas med din familj.

Artikel 23

Varje barn har rätt till ett bra liv. Om du har ett handikapp, har du rätt till extra stöd och hjälp.

Artikel 24

Om du blir sjuk har du rätt att få all den hjälp och vård du behöver.

Artikel 28-29

Du har rätt till att gå i skolan och lära dig sådant som är viktigt att kunna, t ex respekt för mänskliga rättigheter och respekt för andra kulturer.

Artikel 30

Varje barns tankar och tro ska respekteras. Du som tillhör en minoritet har rätt till ditt eget språk, din egen kultur och din egen tro.

Artikel 31

Du har rätt till lek, vila och fritid och att leva i en bra miljö.

Artikel 32

Du får inte tvingas till skadligt arbete som skadar eller hindrar din skolgång och din hälsa.

Artikel 34

Du får inte utsättas för övergrepp eller tvingas till prostitution. Om du behandlas illa ska du få skydd och hjälp.

Artikel 35

Ingen har rätt att kidnappa eller sälja dig.

Artikel 37

Du får inte bli straffad på ett grymt och skadligt sätt.

Artikel 38

Du får inte bli värvad som soldat och delta i väpnad konflikt.

Artikel 42

Alla barn och vuxna ska känna till barnkonventionen. Du har rätt att få information och kunskap om dina rättigheter.

Bilaga 2

Intervjufrågor till REKTORER och LÄRARE:

- Hur skulle du definiera paperslösa barn?

- Tycker du att paperslösa barn skall ha rätt till skolgång?

- Om det skulle komma ett paperslöst barn som vill börja skolan – hur ställer du dig till det?

- Känner du till barnkonventionen?

- Artikel 28 i barnkonventionen menar att **alla** barn har rätt till utbildning. Konventionen menar att man skall göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla. Hur ställer du dig till det?

- Anser du att skolan har skyldighet att anmäla de paperslösa barnen till polisen?

Bilaga 3

Intervju med rektorer

På frågan: **Hur skulle du definiera papperslösa barn?**

Svarade rektor 1:

Barn utan uppehållstillstånd.

Rektor 2 svarade:

Barn som inte finns.

Rektor 3 svarade:

Invandrare – om man får uttrycka sig så.

På frågan: **Tycker du att papperslösa barn skall ha rätt till skolgång?**

Svarade rektor 1:

Nja. En svår fråga. Ja, det tycker jag nog.

Rektor 2 svarade:

Självklart. Jag tycket att alla barn skall få gå i skolan.

Rektor 3 svarade:

*Spontant skulle jag nog svara ja. Men det är ju en svår fråga. Nu är jag inte direkt insatt i vad lagen säger om detta men eftersom vi patar om barn utan uppehållstillstånd så blir det ju svårt med allt papperarbete när man skall skriva in dem i skolan och så vidare. Eftersom du frågade om jag tycker att de **skall** ha rätt till att gå i skolan så antar jag att de inte har rätten på sin sida enligt svenks lag va. Så svaret blir, nej!*

På frågan: **Om det skulle komma ett papperslöst barn som vill börja skolan – hur ställer du dig till det?**

Svarade rektor 1:

Ja, jag vet inte. Du sa att denna intervju var fullkommligt anonym va? Ja då kan jag väl erkänna att vi har sagt ja på den frågan.

Rektor 2 svarade:

Klart vi tar emot dem, alla barn har rätt att gå i skolan. Det är ju till och med så att barnkonventionen finns som stöd i denna fråga.

Rektor 3 svarade:

*Ja, det är ju så att det inte bara är att ta emot barn. Barn kostar ju en hel del. Vi får ju bara en viss mängd pengar från kommunen för att bedriva vår verksamhet. Ett papperslöst barn – som du uttrycker det – skulle ju i så fall ta pengar ifrån **våra** barn. De skall ju äta och få böcker och så vidare. Om jag måste svara på frågan så skulle jag nog avböja detta barn och hänvisa denne till socialen eller något.*

På frågan: **Känner du till barnkonventionen?**

Svarade rektor 1:

Ja

Rektor 2 svarade:

Ja

Rektor 3 svarade:

Ja

På frågan: **Artikel 28 i barnkonventionen menar att alla barn har rätt till utbildning. Konventionen menar att man skall göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla. Hur ställer du dig till det?**

Svarade rektor 1:

Ja, det är ju bra. Jag tycker ju också att det skall vara så.

Rektor 2 svarade:

Ja, jag är medveten om detta. Som jag sa så tycker jag absolut att de skall få möjlighet att gå i skolan.

Rektor 3 svarade:

Jaja. Det beror ju lite på hur man tolkar det också. Det gäller nog de svenska barnen annars skulle det inte pratas så mycket om det. Hade det varit tillåtet att ta emot de "papperslösa" så hade vi nog fått direktiv uppifrån om att det är grönt. Men det har vi inte fått. Som sagt – vi måste ju få pengar någonstans ifrån. Det är ju inte direkt "gratis" att gå i skolan.

På frågan: **Anser du att skolan har skyldighet att anmäla de papperslösa barnen till polisen?**

Svarade rektor 1:

*Ojoj. Vilken fråga. Om vi har **skyldighet** att anmäla dem. Det vet jag faktiskt inte. Vi har ju konstaterat att intervjun är anonym så jag kan väl erkänna att vi inte anmäler dem till polisen.*

Rektor 2 svarade:

Nej! Då skulle de ju förmodligen utvisas. Det är ju barn vi pratar om. Nej absolut inte – oacceptabelt!

Rektor 3 svarade:

Jag skulle nog svara ja på den frågan. Vi har ju anmälningsplikt till socialen när ett barn far illa så jag anser att det även inbegriper polisen.

Bilaga 4

Intervju med lärare

På frågan: **Hur skulle du definiera papperslösa barn?**

Svarade lärare 1:

Tja. Barn som inte är svenska medborgare.

Lärare 2 svarade:

Barn utan uppehållstillstånd.

Lärare 3 svarade:

Barn utan uppehållstillstånd.

På frågan: **Tycker du att papperslösa barn skall ha rätt till skolgång?**

Svarade lärare 1:

Ja.

Lärare 2 svarade:

Ja det tycker jag, absolut.

Lärare 3 svarade:

Absolut. På den här skolan tycker majoriteten att de inte skall ha det men jag tycker absolut att alla barn skall få rätt att gå i skolan.

På frågan: **Om det skulle komma ett papperslöst barn som vill börja skolan – hur ställer du dig till det?**

Svarade lärare 1:

Jag skulle ta emot barnet med öppna armar.

Lärare 2 svarade:

Jag skulle absolut ta emot det.

Lärare 3 svarade:

*Som sagt, **jag** skulle ta emot det men skolan tillåter inte. Så man blir lite låst. Jag skulle i och för sig kunna "slåss" för frågan men som sagt, frågan var för längesedan uppe för diskussion, eller diskussion...diskussion... man diskuterade väl inte så mycket, det blev ett nej. Jag är dessutom en rätt nyligen utexaminerad lärare och detta är mitt första jobb så jag vill inte skapa mig ovänner. Men hade jag fått bestämma så hade jag svarat ja på att ta emot dem.*

På frågan: **Känner du till barnkonventionen?**

Svarade lärare 1:

Ja

Lärare 2 svarade:

Ja

Lärare 3 svarade:

Ja

På frågan: **Artikel 28 i barnkonventionen menar att alla barn har rätt till utbildning. Konventionen menar att man skall göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla. Hur ställer du dig till det?**

Svarade lärare 1:

Ja, jag tycker ju som sagt att alla barn skall få gå i skolan.

Lärare 2 svarade:

Skolan skall absolut vara tillgänglig för alla .

Lärare 3 svarade:

Mmm... jag har läst lite om det själv. Jag vet inte, jag kan inte förstå mig på människor som tycker annorlunda. Det gör mig rent ut sagt förbannad att inte alla barn får möjlighet att gå i skolan. Det är ju barn för Guds skull!! Det är inget snack om saken... alla barn skall få gå i skolan.

På frågan: **Anser du att skolan har skyldighet att anmäla de papperslösa barnen till polisen?**

Svarade lärare 1:

Skyldighet vet jag inte. Men nej, det anmäls inte.

Lärare 2 svarade:

Nej! På den här skolan anmäls det inte, men om vi har en skyldighet att anmäla – det vet jag inte – det får rektorn svara på.

Lärare 3 svarade:

Nej, jag tycker inte skolan har en skyldighet att anmäla barnen till någon. Bortsett från om de far illa det vill säga. Om du redan har intervjuat rektorn så kan jag tänka mig att han svarat ja på denna fråga. Men enligt min mening så tycker jag absolut inte att skolan har en skyldighet att anmäla barnen till polisen. Nä... Usch! Jag vill inte äns tänka på det!